

Diren Kazona: Το τούρκικο εργοστάσιο υπό εργατικό έλεγχο

(του Joris Leverink. Μετάφραση: Θεοδόσης Δραγώνας)

Την παραμονή της πρώτης επετείου[1] της εξέγερσης στο πάρκο Gezi, μια μικρή ομάδα εργαζόμενων στην κλωστοϋφαντουργία εξερευνά μία ριζοσπαστική εναλλακτική που συμπυκνώνεται νοηματικά σε 3 λέξεις: "Κατάληψη, Αντίσταση, Παραγωγή!"

Diren Kazona, γράφει η ταμπέλα πάνω από ένα μικρό κατάστημα και πολιτιστικό κέντρο στην πολυσύχναστη γειτονιά Şişli στην Κωνσταντινούπολη. Το λιθόστρωτο δάπεδο του καταστήματος δημιουργεί στον επισκέπτη την εντύπωση πως βρίσκεται σε κάποια εσωτερική υπαίθρια αγορά. Συνθήματα όπως "Πρώτη Μαΐου!", "Αντισταθείτε Kazona!" και "Ζήτω η επανάσταση!" είναι γραμμένα πάνω στις πέτρες, διάσπαρτα σε όλη την αίθουσα. Από τους τοίχους κρέμονται ράφια φορτωμένα πουλόβερ[2], εκατοντάδες από αυτά. Μοιάζουν με μερικά συνηθισμένα πουλόβερ έως ότου κάποιος μάθει την ιστορία πίσω από αυτά. Τότε ξαφνικά μετατρέπονται σε σύμβολα αντίστασης, σημεία αμφισβήτησης και σε υλοποιημένη ελπίδα για μια πιο ισότιμη κοινωνία, μια πιο δίκαιη οικονομία και -γιατί όχι- για έναν καλύτερο κόσμο.

Η ιστορία ξεκινά πριν περισσότερο από ένα χρόνο, την τελευταία εβδομάδα του Ιανουαρίου 2013. Εκείνη την εποχή οι εργαζόμενοι στο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας Kazona υποχρεώθηκαν σε άδεια μιας εβδομάδας από τα αφεντικά τους, τους αδερφούς Ümit και Umüt Somuncu, χωρίς να έχουν λάβει τους μισθούς τους, πόσο μάλλον υπερωρίες, για αρκετούς μήνες. Οι αδελφοί Somuncu τους υποσχέθηκαν ότι με την επιστροφή στο εργοστάσιο μία εβδομάδα αργότερα θα λάβουν τα δεδουλευμένα τους. Στην πραγματικότητα, οι εργάτες βρέθηκαν απέναντι στον δικηγόρο της εταιρείας ο οποίος τους ενημέρωσε ότι και οι 95 εργαζόμενοι είχαν απολυθεί συλλογικά λόγω της "απαράδεκτη απουσία τους" για τρεις συνεχόμενες ημέρες. Τα αφεντικά είχαν εξαφανιστεί εν μία νυκτί, παίρνοντας μαζί τους 100.000 πουλόβερ, 40 τόνους νήματος και οτιδήποτε αξίας. Είχαν σαμποτάρει όσα μηχανήματα δεν μπορούσαν να κουβαλήσουν μαζί τους, αφήνοντας τους εργάτες με άδεια χέρια, χωρίς τους μισθούς τους και χωρίς μέσα παραγωγής.

Κάποιοι από τους εργάτες είχαν περάσει χρόνια, αν όχι δεκαετίες, στο εργοστάσιο, και τώρα ξαφνικά, από τη μια μέρα στην άλλη βρίσκονταν χωρίς δουλειά, χωρίς εισόδημα και χωρίς δικαίωμα ή τη δυνατότητα να φέρουν τα αφεντικά τους ενώπιον της δικαιοσύνης. "Στην Τουρκία ο νόμος δεν έχει σχεδιαστεί προς όφελος του εργαζομένου", δηλώνει ο Nihat Özbek, ένας από τους υπαλλήλους στο Kazona, όταν μιλάω μαζί του στο κατάστημα. "Έτσι, αν δεν κάναμε χρήση βίας, ποτέ δεν θα παίρναμε αυτό που θέλαμε."

Με αυτό κατά νου, οι εργάτες έκαναν το μόνο λογικό πράγμα που μπορούσαν να κάνουν: αντιστάθηκαν. Η αντίστασή τους ξεκίνησε με τη μορφή εβδομαδιαίων πορειών διαμαρτυρίας από την κεντρική πλατεία της γειτονιάς στο εργοστάσιο, αλλά μόλις έμαθαν ότι κατά την απουσία τους οι πρώην διευθυντές του εργοστασίου συνέχιζαν να αφαιρούν από το εργοστάσιο οτιδήποτε πολύτιμο, οι εργαζόμενοι αποφάσισαν να καταλάβουν τον πρώην χώρο εργασίας τους. "Στις 28 Απριλίου είχαμε στήσει την σκηνή μας μπροστά από το εργοστάσιο", αφηγείται ο εργαζόμενος στο Kazona, Bülent Ünal, " Από τότε αντίστασή μας έγινε μια αντίσταση μέσα από αυτή τη σκηνή."

Αντίσταση και αλληλεγγύη

Στις εβδομάδες που ακολούθησαν, οι εργαζόμενοι δέχθηκαν επίθεση από πληρωμένους μπράβους, κατηγορήθηκαν για κλοπή από τους πρώην εργοδότες τους, δέχτηκαν επιθέσεις με δακρυγόνα και ξυλοκοπήθηκαν από την αστυνομία όταν πραγματοποίησαν διαδήλωση την Πρωτομαγιά, αλλά τίποτα δεν θα μπορούσε να σπάσει την αποφασιστικότητά τους να αγωνιστούν για ό, τι δικαιωματικά τους ανήκε. Στις 30 Ιουνίου, αντλώντας θάρρος από την εξέγερση στο πάρκο Gezi, οι εργαζόμενοι προχώρησαν στην προγραμματισμένη κατάληψη του εργοστασίου.

Αρχικά, προσπάθησαν να πουλήσουν όσα μηχανήματα είχαν απομείνει στο εργοστάσιο, αλλά σύντομα δέχτηκαν για άλλη μια φορά επίθεση από την αστυνομία. Όταν τέσσερις από τους συντρόφους τους συνελήφθησαν, οι άλλοι οκτώ εργάτες, μέρος όσων αντιστέκονταν, πραγματοποίησαν απεργία πείνας για να διαμαρτυρηθούν εναντίον αυτής της μεταχείριση από τις αρχές, οι οποίες αντιμετώπιζαν τους εργαζόμενους ως εγκληματίες και τα πρώην αφεντικά τους ως θύματα. "Η κλοπή της εργασίας μας από τα αφεντικά, αφαιρώντας τα μηχανήματα δεν ήταν έγκλημα. Ενώ η δική μας προσπάθεια να πάρουμε ένα μέρος από όσα μας χρωστούσαν ήταν", δηλώνει ο Ünal. "Η αστυνομία ήρθε στο εργοστάσιο μετά από καταγγελίες από τα αφεντικά [...]. Και πάλι διεξήχθησαν έρευνες εναντίων μας, και πάλι ήμασταν κατηγορούμενοι. Κανείς δεν είπε λέξη για τα αφεντικά."

Οι εργαζόμενοι ήξεραν πολύ καλά ότι οι συσχετισμοί ήταν εναντίον τους, και ότι η αντίστασή τους θα αντιμετώπιζε βία αλλά και τις προσπάθειες από άτομα σε θέσεις ισχύος να σαμποτάρουν τις προσπάθειές τους για ανεξάρτητη λειτουργία του εργοστασίου. Παρ'όλα αυτά, εμπνευσμένοι και ενισχυμένοι από την αλληλεγγύη που έλαβαν από τους γείτονές τους, τους συναδέλφους και τους συντρόφους σε όλη την πόλη και σε ολόκληρη τη χώρα, οι εργαζόμενοι του Kazona αποφάσισαν να λειτουργήσουν το εργοστάσιο. Επανεκκίνησαν την παραγωγή χρησιμοποιώντας τα παλιά μηχανήματα που τα αφεντικά τους είχαν αφήσει πίσω και τις λίγες πρώτες ύλες που είχαν αγνοηθεί κατά την λεηλασία του εργοστασίου.

Η πρώτη παρτίδα των πουλόβερ που παρήχθη κάτω από εργατικό έλεγχο εστάλη στις φυλακισμένες γυναίκες και τα κρατούμενα παιδιά που τους είχαν γράψει επιστολές υποστήριξης κατά τη διάρκεια του αγώνα τους. Τα υπόλοιπα πουλόβερ πωλήθηκαν στο καφενείο του Kolektif 26A στο Ταξίμ και στα πολυάριθμα Gezi Forums σε όλη την πόλη, τα οποία είχαν δημιουργηθεί αφού το πάρκο Gezi εκκενώθηκε από τις αρχές στα μέσα Ιουνίου. Τα χρήματα από αυτές τις πωλήσεις χρησιμοποιήθηκαν για την επισκευή των μηχανημάτων που είχαν σαμποταριστεί από τα αφεντικά.

Για να κάνουν τον αγώνα τους πιο γνωστό στο κοινό, οι εργάτες οργάνωσαν επίσης αρκετές δημόσιες συζητήσεις και τον Σεπτέμβριο φιλοξένησαν μια επίδειξη μόδας στην οποία συμμετείχε ένας αριθμός δημοσίων προσώπων - συμπεριλαμβανομένων διανοουμένων, δημοσιογράφων, ηθοποιών, ακαδημαϊκών και μουσικών σχημάτων. "Η μόδα της αντίστασης", την ονόμασε η συγγραφέας, δικηγόρος και ακτιβίστρια Metin Yegin από την Τουρκία, πριν επισημάνει την ειρωνεία της χρήσης ενός από τα προϊόντα του καπιταλισμού ως πράξη αντίστασης.

"Προσιτό Πουλόβερ για όλους!"

Μια πρόσφατη απόφαση του δικαστηρίου έκρινε ότι τα μηχανήματα του εργοστασίου θα περάσουν στους εργαζόμενους ως αποζημίωση για την απώλεια των μισθών τους, και με με

τη μεταφορά των μηχανών σε νέα τοποθεσία όλα είναι έτοιμα για την παραγωγή, η οποία θα είναι δυνατή εντός δύο μηνών.

Το σύνθημα που εγκρίθηκε από τους εργαζόμενους Kazona - "Προσιτό Πουλόβερ για όλους!" - μαρτυρεί την πεποίθησή τους ότι αυτός ο αγώνας είναι πολλά περισσότερα από τις θέσεις εργασίας και τη διαβίωση δώδεκα ατόμων. Οι εργαζόμενοι έχουν πλήρη γνώση της συγκυρίας και της γεωγραφικής τοποθεσίας που ο αγώνας τους εκτυλίσσεται, καθώς και το γεγονός ότι η έκβασή του θα γεμίσει χιλιάδες υποστηρικτές, συντρόφους, θεατές και συναδέλφους είτε ελπίδα είτε με απελπισία.

Και ακριβώς όπως ο αγώνας δεν περιορίζεται κοινωνικά στους εργαζόμενους του Kazona, έτσι και η γεωγραφική του εμβέλεια επεκτείνεται πολύ πέρα από τα σύνορα της Τουρκίας. Οι εργαζόμενοι έχουν ήδη έλθει σε επαφή με αυτοδιαχειριζόμενα εργοστάσια και συνεταιρισμούς αλλού, συμπεριλαμβανομένων της Βιο.Με στην Ελλάδα και των Συνεταιρισμών Mondragon στη Χώρα των Βάσκων, με σκοπό τη δημιουργία συνδέσεων αλληλεγγύης: να μάθουν από τις εμπειρίες των άλλων και, ενδεχομένως, στο μέλλον, να ανταλλάσσουν τα προϊόντα της εργασίας τους .

Οι εργαζόμενοι στο Kazona ισχυρίζονται ότι έχουν εμπνευστεί και πάρει θάρρος από το κύμα των διαμαρτυριών στο πάρκο Gezi, και τώρα μέσω της αποφασιστικότητά τους να λειτουργήσουν το εργοστάσιό τους ως μια αυτόνομη κολεκτίβα εργαζομένων, ο αγώνας τους έχει μετατραπεί σ' ένα φάρο ελπίδας για όλους εκείνους που κατέβηκαν στους δρόμους κατά εκατοντάδες χιλιάδες για να αντισταθούν στις πολιτικές μιας ολοένα και πιο αυταρχικής κυβέρνησης.

Τα καταστρατηγημένα εργασιακά δικαιώματα στην Τουρκία

Η Τουρκία έχει μια μακρά παράδοση καταστολής και περιορισμού των εργασιακών δικαιωμάτων, η οποία ήταν ήδη γνωστή από την στρατιωτική δικτατορία της χώρας στη δεκαετία του 1980 και συνεχίστηκε στο πλαίσιο της τρέχουσας κυβέρνησης του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP). Τα δικαιώματα για την οργάνωση σε συνδικάτα και την απεργία έχουν περιοριστεί ε αδιανόητο βαθμό και τα δικαιώματα των εργαζομένων παραβιάζονται σε μαζική κλίμακα μέσω μη ασφαλών συνθηκών εργασίας και ατιμωρησία ουσιαστικά για τους ιδιοκτήτες εταιρειών που κερδοσκοπούν, ενώ οι εργαζόμενοι πεθαίνουν .

Μόνο μέσα στον Ιανουάριο, 82 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους μετά από εργατικά ατυχήματα- δύο εκ των οποίων ήταν παιδιά, 6 και 13 ετών αντίστοιχα, τα οποία έχασαν τη ζωή τους στους δρόμους ενώ μάζευαν σκουπίδια για να στηρίξουν τις οικογένειές τους. Πιο πρόσφατα, σε μια φρικιαστική επιβεβαίωση του άθλιου επιπέδου των συνθηκών ασφάλειας των εργαζομένων στην Τουρκία, πάνω από 300 ανθρακωρύχοι έχασαν τη ζωή τους όταν ξέσπασε πυρκαγιά σε ανθρακωρυχείο στην Soma. Τον Μάρτιο, το ορυχείο είχε αξιολογηθεί με άριστα από έναν κυβερνητικό επιθεωρητή ασφαλείας, ο οποίος τύγχανε να είναι κουνιάδος ανωτέρου στελέχους της εταιρείας, αποδεικνύοντας τις στενές σχέσεις μεταξύ κυβερνητικών αξιωματούχων και ηγετικών στελεχών επιχειρήσεων .

Σύμφωνα με το σύνταγμα, τα εργατικά συνδικάτα πρέπει να αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία των εργαζομένων στο χώρο εργασίας, και 3% του συνόλου των εργαζομένων στο συγκεκριμένο τομέα προκειμένου να καταστούν μέσο διαπραγμάτευσης μεταξύ εργαζομένων-αφεντικών. (Αυτό το ποσοστό είναι μικρότερο από 10% που ίσχυε πριν από το

2012, αλλά, επειδή ο αριθμός τομέων έχει μειωθεί ενώ το μέγεθός τους αυξάνεται ταυτόχρονα, το 3% εκπροσώπηση στην πραγματικότητα είναι πιο δύσκολο να επιτευχθεί από το 10%) . Συμβαίνει ακριβώς αυτό που κάθε κυβέρνηση οδηγούμενη από νεοφιλελεύθερες αρχές θα ήθελε: η συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση έχει πέσει σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα με λιγότερο από το 6% του εργατικού δυναμικού να είναι οργανωμένο σε συνδικάτα. Η κυβέρνηση έχει προωθήσει νεοφιλελεύθερες πολιτικές για την απασχόληση που αποκλείουν παροχές, περικόπτουν την υγειονομική περίθαλψη και κρατούν εκατομμύρια ανθρώπους ομήρους σε προσωρινές και επισφαλείς εργασιακές ρυθμίσεις.

Η χρήση εργολαβιών ήταν ένας από τους κύριους λόγους για τους εργαζόμενους του εργοστασίου τσαντών από λινάτσα Geif να οργανώσουν μια απεργία κατά τους πρώτους μήνες του 2014. Απαίτησαν το τέλος της εργολαβίας, μισθολογικές αυξήσεις, πάνω από το νόμιμο κατώτατο μισθό των 978 τούρκικων λιρών (περίπου € 330) και κοινωνική ασφάλιση. Για 90 ημέρες οι εργάτες βρίσκονταν, απεργούσαν καταλαμβάνοντας το εργοστάσιό τους, μέχρι την επιδρομή της αστυνομίας στις 10 Απριλίου, η οποία έληξε την απεργία και συνέλαβε τουλάχιστον 91 εργαζόμενους και δύο δημοσιογράφους που κάλυπταν την επιδρομή.

Μια ριζοσπαστικά δημοκρατική εναλλακτική λύση

Κατά το παρελθόν έτος, η νίκη του AKP στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές, η επιβράδυνση της τουρκικής οικονομίας και το κύμα διαμαρτηριών στο Gezi του περασμένου καλοκαιριού έχουν ριζοσπαστικοποιήσει την κυβέρνηση Ερντογάν στον αγώνα της κατά των εργαζομένων γενικά και ειδικά κατά των συνδικάτων που "αριστεροφέρνουν". Η κυβέρνηση προσπάθησε πρόσφατα να διώξει δικαστικά τους ηγέτες της KESK, της τουρκική συνδικαλιστικής οργάνωσης του δημόσιου τομέα, με χαλκευμένες κατηγορίες για τρομοκρατία. Τον Φεβρουάριο, 23 μέλη της ένωσης αφέθηκαν ελεύθερα μετά από ένα χρόνο στη φυλακή, ενώ έξι από τους συναδέλφους τους παραμένουν πίσω από τα κάγκελα.

Την Πρωτομαγιά, το κέντρο της Κωνσταντινούπολης και πάλι τυλίγεται στους καπνούς των δακρυγόνων, όταν χιλιάδες εργαζόμενοι, δυνάμεις της ριζοσπαστικής Αριστεράς και άλλοι υποστηρικτές προσπάθησαν να κάνουν πορεία στην συμβολικά αποκλεισμένη -από το την κυβέρνηση- πλατεία Ταξί. Με αφορμή τον εορτασμό της πρώτης επετείου των εξεγέρσεων στο πάρκο Gezi σε λίγες ημέρες από τώρα, οι δρόμοι της Κωνσταντινούπολης και άλλων μεγάλων πόλων της Τουρκίας είναι βέβαιο ότι θα ξαναγίνουν το πεδίο μιας βίαιης αντιπαράθεση μεταξύ των δυνάμεων της ιδιωτικής ασφάλειας του AKP (δηλαδή της εθνικής αστυνομίας) και των διαδηλωτών από όλα τα κοινωνικά στρώματα που απαιτούν δικαιοσύνη, ισότητα και την πτώση της κυβέρνησης του AKP.

Εν μέσω αυτού του αγώνα μεταξύ των εργαζομένων που αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους και μιας κυβέρνησης που προωθεί με πάθος την σίγαση όλων των διαφωνούντων, οι εργαζόμενοι του Kazona έχουν καταλήξει σε μία ριζικά δημοκρατική εναλλακτική λύση : "Κατάληψη, Αντίσταση , Παραγωγή!"- Μια πολεμική κραυγή που υιοθέτησαν από το κίνημα απαλλοτρίωσης εργοστασίων της Αργεντινής . Αντί να ζητούν νομικές μεταρρυθμίσεις που η κυβέρνηση πιθανότατα ούτως ή άλλως δεν θα σεβαστεί , ή να απαιτούν μισθολογικές αυξήσεις από ένα αφεντικό που θα προτιμήσει να αμολήσει την αστυνομική βιαιότητα ενάντια στους εργαζομένους του, οι εργαζόμενοι στο Kazona έχουν πάρει την κατάσταση στα χέρια τους. Δεν ζητούν καλύτερες αμοιβές ή συνθήκες εργασίας, αλλά τις υλοποιούν οι ίδιοι! Δεν ζητούν μια καλύτερη εναλλακτική λύση, αλλά δημιουργούν τη δική τους! Δεν

αγωνίζονται μόνο για τα χρήματά τους, αλλά και για τον έλεγχο των μέσων παραγωγής!

“Δεν είναι στόχος μας το κέρδος”, εξηγεί ο Nihat Özbey, “αλλά μάλλον η ανταλλαγή ιδεών, να δημιουργήσουμε επαναστατικές επαφές αλληλεγγύης. Αν τα καταφέρουμε, θα είναι μία από τις πρώτες φορές στην Τουρκία που οι εργαζόμενοι έχουν καταλάβει το εργοστάσιο τους και επιτυγχάνουν να επανεκκινήσουν την παραγωγή κάτω από εργατικό έλεγχο” Κάθε φορά που ανοίγουν το νέο εργοστάσιο τους, οι παλιοί συνάδελφοί τους - ακόμη και εκείνοι που δεν συμμετείχαν στην αντίσταση - είναι ευπρόσδεκτοι να ενταχθούν στην κοοπερατίβα, όπου όλοι απολαμβάνουν ίση αμοιβή και ίσα δικαιώματα, σύμφωνα με το Özbey.

"Εμείς δεν θα εστιάζουμε στο παρελθόν", λέει. Και αυτή ακριβώς είναι η δύναμη και η ομορφιά του παραδείγματος του Kazona. Αυτή η μικρή ομάδα των 11 εργαζομένων, που στερήθηκε το νόμιμο μέσο της διαβίωσης της, αντιμετώπιστηκε με ψέματα και ξεγελάστηκε, βρέθηκε ενώπιον του νόμου, ξυλοφορτώθηκε, συνελήφθη, δέχτηκε επίθεση με δακρυγόνα, ποτέ δεν κοίταξε πίσω, αλλά αντ' αυτού επικεντρώθηκε σε ό, τι βρίσκεται μπροστά της. Μέσα από την άρνησή τους να εγκαταλείψουν την αποφασιστικότητά τους να επιτύχουν, οι εργαζόμενοι του Kazona αποτελούν έμπνευση για όλους. Ενδεχόμενη νίκη τους μπορεί να σηματοδοτήσει την αρχή ενός καινούργιου συναρπαστικού κεφαλαίου της αντίστασης στην Τουρκία.

[1] Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ROAR Magazin λίγες ημέρες (29.05.2014) πριν από την πρώτη επέτειο της εξέγερσης της Πλατείας Ταξίμ <http://roarmag.org/2014/05/kazona-istanbul-gezi-occupy/>

[2] Σ.τ.Μ. Sweater στο πρωτότυπο